

Hoogleraar belastingrecht
reageert op D66-resolutie

‘Schaf de verschillende tarieven in de successiewet af’

Hoogleraar belastingrecht Inge van Vijfeijken las de D66-resolutie ‘Familie van nu’ en geeft haar mening.

TEKST Jolanda aan de Stegge | BEELD Truus van Gog

Tijdens het D66-congres eind oktober werd de resolutie ‘Familie van nu’ aangenomen. Die omvat tien voorstellen tot aanpassing van het personen-, familie-, erf- en schenkingsrecht. Het decembernummer van *Notariaat Magazine* wijdde hieraan al het artikel ‘Pleidooi voor een levensvormneutrale overheid’.

Onze samenleving is veranderd, stelt de partij, zo groeit onder meer het aantal alleenstaanden (nu 1,8 miljoen mensen). In de erf- en schenkbelasting zou de wetgever hiermee rekening moeten houden, omdat die alleenstaanden onrechtvaardig behandelen vergeleken met gehuwden en samenwonenden. Alleenstaanden zijn immers niet in de gelegenheid hun vermogen voordelig na te laten en te schenken aan dierbaren. De huidige structuur van tarief- en vrijstellingen van de erf- en schenkbelasting staat niet toe dat zij iemand volgens een lager tarief en met een hogere vrijstelling kunnen laten erven of een schenking kunnen laten ontvangen.

HERIJKING

Daarom pleit D66 voor een herijking van deze structuur op basis van de waarde die mensen zelf aan sociale relaties toekennen. De resolutie was amper gelanceerd of Inge van Vijfeijken klom in de pen en schreef een

bezorgde reactie. In ‘Het lage tarief en de vrijstelling van erfbelasting: voor wie en waarom?’ (gepubliceerd in *WFR* 2015/344) legt zij uit waarop de huidige vrijstellingen zijn gebaseerd. Van Vijfeijken is hoogleraar fiscaal recht aan Tilburg University, waar zij masterstudenten aan de juridische en economische faculteit doceert in de vakken successiewet, belastingheffing particulieren en fiscale aspecten van verervingen.

Waarom is het geen goed idee om de erf- en schenkbelasting zo te vereenvoudigen dat alleenstaanden onder dezelfde gunstige fiscale voorwaarden kunnen schenken en nalaten aan hun dierbaren als gehuwden?

‘Je moet een reden hebben om iemand vrij te stellen van belasting, anders is dat in strijd met het gelijkheidsbeginsel. Aan de partnervrijstelling van ruim zes ton ligt een verzorgingsgedachte ten grondslag. De partner krijgt die vrijstelling omdat de erflater een zorgverplichting heeft jegens die partner, iets dat niet geldt voor iedereen met wie je affectieve gevoelens deelt. Deze zorgverplichting toets je via het huwelijk, want wettelijk is bepaald dat die dan geldt.’

Die wettelijke verplichting geldt niet voor ongehuwd samenwonenden, toch voorziet de wet ook voor hen in zo’n hoge vrijstelling. Wel is samenwonen hiervoor vereist. Als iedere erflater de partnervrijstelling aan

een willekeurige derde kan toekennen, gaat iedereen dat doen, vreest Van Vijfeijken. ‘Los van het feit of er een verzorgingsrelatie bestaat en of er wel sprake is van een bijzondere band. Daarmee gaat de rechtvaardiging van die vrijstelling verloren en kun je beter elke nalatenschap een korting geven van zes ton.’

AARDIG VINDEN

D66 beschouwt dat nou net als het zelfbeschikingsrecht van ieder individu. Waarom zou een alleenstaande een bepaalde voorkeur niet tot uiting mogen brengen?

D66 benadert het vanuit de erflater, antwoordt de Tilburgse hoogleraar, die zou zes ton moeten kunnen weggeven aan iemand, terwijl de erfbelasting een belasting is van de verkrijger. Erfbelasting wordt geheven omdat er sprake is van draagkrachtvermeerdering, de evenknie van inkomstenbelasting. ‘Dan is de vraag: waarom behandel je mensen verschillend binnen zo’n heffingswet? Daar moeten goede redenen voor zijn. Het feit dat iemand aardig wordt gevonden of veel voor de erflater heeft gedaan, is niet voldoende.’

Want waarom zou iemand geen belasting hoeven te betalen als hij erft van een vriend? De vraag die de wetgever stelt, is: leidt de erfbelasting tot financiële problemen bij de nabestaande? ‘Doorgaans is dat niet het geval, want waarom zou diegene niet 10 procent van de verkrijging aan de belasting kunnen betalen?’

‘Een gelijk tarief voor iedereen spreekt mij zeer aan’

Dit ligt anders als het geld nodig is voor levensonderhoud of als de nalatenschap bestaat uit de eigen woning, maar voor dit soort gevallen heeft de wetgever regelingen getroffen.’

WILLEKEUR

Wat nou als een erfflater en een derde een bijzondere relatie hebben?

‘Sowieso krijg je een erfenis omdat iemand jou aardig vindt, maar dat is nog geen reden om een vrijstelling te geven. We hebben de successiewet om dat te belasten als iemand dat verkrijgt. Voor een schenking aan een vriend of vriendin is er de schenkbelasting. Het gaat om draagkrachtvermeerdering en die wordt belast bij iedereen. Vrijstellingen zijn hierop uitzonderingen.’

U schrijft dat dit voorstel van D66 in strijd is met het gelijkheidsbeginsel.

‘Indien ik als erfflater alleen wat neefjes en nichtjes heb, zal ik een van hen aanwijzen, want natuurlijk maak ik gebruik van deze regeling. De vraag is dan waarom het ene neefje wel een vrijstelling krijgt en het andere niet. Eigenlijk zegt deze resolutie: wijs maar iemand aan die minder belasting hoeft te

betalen. D66 beoogt gelijkheid, maar creëert het tegenovergestelde.’

Al lange tijd behandelt de successiewet de ongehuwde partner op dezelfde manier als de gehuwde. Er moet een toetsing zijn, zodat de wetgever weet dat er sprake is van een partner en daarmee van een al dan niet wettelijk vastgelegde verzorgingsverplichting. Daarom wordt gekeken of een stel op één adres leeft en een samenlevingscontract heeft ondertekend. ‘Als D66 iets bedenkt waarmee juridisch kan worden bepaald dat het gaat om een relatie die lijkt op die van gehuwden, is het mogelijk een partnervrijstelling aan die persoon te verlenen. Maar de partij moet dit eerst goed dichttimmeren, want het huidige voorstel leidt tot een grotere willekeur.’

POLITIEK GEKRAKEEL

De hoogleraar was daarom blij verrast toen ze in *Notariaat Magazine* las dat D66 zich minder richt op de vrijstelling en zich waarschijnlijk vooral zal focussen op tariefverlaging. Uit een onderzoek naar de maatschappelijke opvattingen over erfbelasting, zou blijken dat voor partner en kinderen een lager tarief zou

moeten gelden dan voor derden. ‘Maar op dat onderzoek valt het nodige af te dingen: dat zou opnieuw mogen worden uitgevoerd.’ Volgens Van Vijfeijken heeft D66 een punt als het gaat om de verschillende tarieven die worden gehanteerd. Zij vindt het ‘raar’ dat er drie verschillende tariefgroepen worden gehanteerd: voor partner en kinderen, voor kleinkinderen en voor derden. ‘Een gelijk tarief voor iedereen zou mij zeer aanspreken, want een erfrechtelijke verkrijging of schenking vergroot in alle gevallen op gelijke wijze iemands draagkracht.’

Zij verwacht niet dat de tariefverlaging voor derden op tegenstand zal stuiten. ‘Wel zal die budgetneutraal moeten verlopen, hetgeen inhoudt dat het tarief voor partner en kinderen omhoog moet. Als de wetgever zorgt voor afdoende vrijstellingen – zodat de verzorging is gegarandeerd – hoeft hierover geen principieel probleem te ontstaan. Wel leidt dit waarschijnlijk tot politiek gekrakeel. De VVD vindt erfbelasting toch al een inmenging in de privésfeer en ook het CDA en de ChristenUnie zullen niet staan te trappelen als het tarief voor partner en kinderen stijgt.’ ■